

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ з організації і проведення громадського моніторингу виконання місцевих бюджетів (на прикладі міського бюджету м.Києва)

Згідно з частиною 1 статті 80 “Періодичність, структура та терміни подання звітності про виконання місцевих бюджетів” Бюджетного кодексу України від 21 червня 2001 року № 2542-III, “періодичність, структура та терміни подання звітності про виконання місцевих бюджетів визначаються Державним казначейством України відповідно до вимог, встановлених для подання звітності про виконання Державного бюджету України в статтях 58-61 цього Кодексу”. Таким чином, норми прямої дії для державних бюджетів 2002-2010 років були нормами непрямой (опосередкованої) дії для місцевих бюджетів. Бюджетним кодексом України від 8 липня 2010 року № 2456-VI (БКУ) не запроваджено істотних змін до статті 80.

Таким чином, документами, що свідчать про хід виконання місцевого бюджету, є:

1. (Оперативна) звітність про виконання місцевого бюджету, згідно зі статтею 58 БКУ:

- зведення, складання та надання звітності про виконання бюджету здійснюються Державною казначейською службою України (ДКСУ);
- розпорядники бюджетних коштів, відповідно до єдиної методики звітності, складають і подають детальні звіти, що містять бухгалтерські баланси, дані про виконання кошторисів, результати діяльності та іншу інформацію за формами, встановленими законодавством України;
- єдині форми звітності про виконання бюджету України встановлюються Державним казначейством за погодженням з Рахунковою палатою України та Міністерством фінансів України.

2. Місячна звітність про виконання місцевого бюджету, згідно зі статтею 59 БКУ:

- про виконання Державного бюджету України надається Державною казначейською службою України Київській міській раді та Київській міській державній адміністрації не пізніше 15 числа місяця, наступного за звітним;
- зведені показники звітів про виконання бюджетів, інформація про виконання захищених статей бюджету, інформація про використання коштів з резервного фонду надається Державною казначейською службою України Київській міській раді не пізніше 25 числа місяця, наступного за звітним. Звіт про бюджетну заборгованість надається не пізніше 15 числа другого місяця, наступного за звітним;
- місячний звіт про фактичні надходження податків і зборів (обов'язкових платежів) та інших доходів до бюджету, місячний звіт про податкову заборгованість, включаючи суми недоїмок та переплат (у галузевому і територіальному розрізі, а також у розрізі джерел доходів та форм власності), надається органами стягнення ... не пізніше 12 числа місяця, наступного за звітним.

3. Квартальний звіт про виконання місцевого бюджету, згідно зі статтею 60 БКУ:

- квартальний звіт про виконання міського бюджету м.Києва надається Державною казначейською службою України Київській міській раді та Київській міській державній адміністрації не пізніше 35 днів після закінчення звітного кварталу і включає такі частини:

- 1) звіт про фінансовий стан (баланс) міського бюджету;
- 2) звіт про рух грошових коштів;
- 3) звіт про виконання міського бюджету;
- 4) інформацію про стан міського боргу;
- 5) зведені показники звітів про виконання бюджетів;
- 6) звіт про кредити та операції, що стосуються гарантійних зобов'язань міста.

Органи стягнення надають інформацію про:

- втрати доходів бюджету внаслідок податкових пільг;
- суми реструктуризованої та списаної податкової заборгованості (у галузевому і територіальному розрізі, а також у розрізі джерел доходів та форм власності);
- суми відстрочених та розстрочених платежів не пізніше 35 днів після закінчення кварталу.

4. Річний звіт про виконання закону про бюджет, згідно зі статтею 61 БКУ:

підготували консультанти: *Бабанін Олександр, Білян Петро, Каменев Максим, Любич Андрій*

- річний звіт про виконання закону подається Київською міською державною адміністрацією Київській міській раді не пізніше 1 травня року, наступного за звітним;

- річний звіт про виконання закону про бюджет включає такі частини:

- 1) звіт про фінансовий стан (баланс) міського бюджету;
- 2) звіт про виконання міського бюджету;
- 3) звіт про рух грошових коштів;
- 4) інформацію про виконання захищених статей видатків міського бюджету;
- 5) звіт про бюджетну заборгованість;
- 6) звіт про використання коштів з резервного фонду;
- 7) інформацію про стан міського боргу;
- 8) звіт про кредити та операції, що стосуються гарантійних зобов'язань міста;
- 9) зведені показники звітів про виконання бюджетів;
- 10) інформацію про виконання місцевих бюджетів;
- 11) іншу інформацію, визнану необхідною для пояснення звіту.

1. Загальні положення

Відповідно до статті 5 Бюджетного кодексу України, місцевими бюджетами визначаються бюджет Автономної республіки Крим, обласні, районні бюджети, бюджети районів у містах і бюджети місцевого самоврядування (бюджети територіальних громад сіл, селищ, міст та їх об'єднань).

Основні завдання громадського моніторингу виконання місцевих бюджетів (далі - моніторинг виконання бюджету):

- *Надання оцінки рівню виконання місцевого бюджету.*

На підставі аналізу (оперативної) звітності про виконання місцевого бюджету, згідно зі статтею 58 БКУ, місячної звітності про виконання місцевого бюджету, згідно зі статтею 59 БКУ, квартального звіту про виконання місцевого бюджету, згідно зі статтею 60 БКУ, річного звіту про виконання закону про бюджет, згідно зі статтею 61 БКУ.

- *Встановлення причин, що негативно впливають на виконання місцевого бюджету.*

Потрібно проаналізувати заплановані прогностичні значення доходів і видатків загального та спеціального фондів, а також різноманітні міжбюджетні трансферти у вигляді дотацій, субсидій і субвенцій. Бюджетний кодекс України містить главу 14 "Розмежування видатків між бюджетами" розділу IV "Міжбюджетні відносини".

Прогностичні значення загального фонду розраховуються з використанням формул, передбачених п. 3 статті 98 Бюджетного кодексу та Постановою Кабінету Міністрів України (КМУ) № 1195 від 5 вересня 2001 року «Про затвердження Формули розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що передаються до Державного бюджету) між Державним бюджетом та місцевими бюджетами».

Фактичні значення можна отримувати з оперативної звітності, місячної звітності, квартального звіту та річного звіту.

Розбіжності між прогностичними та фактичними значеннями можуть змінювати запланований дефіцит місцевого бюджету (стаття 72 БКУ) та спричиняти тимчасові касові розриви, що покриваються позичками місцевим бюджетам (стаття 73 БКУ), які, відповідно, змінюють рівні запозичень до місцевих бюджетів (стаття 74 БКУ).

- *Визначення шляхів удосконалення управління бюджетними коштами, державним і комунальним майном, зокрема, можливості збільшення доходів бюджету.*

Господарські товариства, що є у власності відповідної територіальної громади, та інше комунальне майно, потребують ефективного прибуткового (принаймні беззбиткового) управління.

Період моніторингу має бути не меншим, ніж два роки, щоб мати можливість оцінити показники місцевого бюджету в динаміці, визначити характер причин, що впливають на ефективність виконання бюджетного процесу (разові або тривалі).

Регуляторним обмеженням щодо тривалості періоду моніторингу є визначення того, чи виконувалися бюджети протягом досліджуваного періоду в час чинності того й самого Бюджетного кодексу. Користуючись зазначеною методикою, можна виокремити період з 2002 до 2010 року, коли

виконання бюджетів урегулювалося Бюджетним кодексом України № 2542-ІІ від 21 червня 2001 року, та період з 2011 року, коли набули чинності положення Бюджетного кодексу України № 2456-VI від 8 липня 2010 року.

2. Організація проведення громадського моніторингу виконання місцевих бюджетів

2.1. Громадський моніторинг виконання місцевих бюджетів можуть проводити фахівці недержавних громадських організацій, ініціативні групи громадян і окремі громадяни.

Зокрема, такими недержавними громадськими організаціями є Фондація “Відкрите суспільство”, Об’єднання випускників зарубіжних університетів, Міжнародна економічна асоціація тощо.

2.2. Під час проведення моніторингу виконання бюджету обирають і застосовують прийоми та процедури, які відповідають конкретним обставинам. Вищезгадані прийоми і процедури повинні сприяти отриманню достатніх, дійсних і необхідних доказів, які вмотивовано підкріплюють або спростовують гіпотези і висновки, зокрема:

- *Аналіз нормативно-правових актів, планових розрахунків і обґрунтувань, методичних документів, видань і публікацій стосовно досліджуваного бюджету.*

Крім оперативної та регулярної звітності, процес виконання досліджуваного бюджету супроводжується висвітленням у засобах масової інформації, інших публікаціях (серед іншого іноземних), за ходом якого потрібно регулярно спостерігати і аналізувати.

- *Аналіз результатів раніше здійснених контрольних заходів, зокрема, громадського моніторингу виконання програм, що фінансуються з досліджуваного бюджету.*

Крім того, потрібно проводити моніторинг цільових програм, що врегульовуються:

- Законом України № 1621-IV від 18 березня 2004 року "Про державні цільові програми";
- Постановою КМУ № 106 від 31 січня 2007 року "Про порядок розроблення та виконання державних цільових програм";
- Наказом Міністерства економіки України № 250 від 31 липня 2007 року "Про затвердження порядку обліку державних цільових програм".

- *Аналіз показників статистичної, фінансової та оперативної звітності.*

Показники оперативної і регулярної звітності оприлюднюються відповідно до статей 58-61 БКУ.

- *Інтерв'ювання, анкетування учасників бюджетного процесу та громадян з метою дослідження проблемних питань.*

Доцільно налагодити співпрацю з бюджетною комісією Київської міської ради та з розпорядниками бюджетних коштів (управліннями КМДА, передусім Головним фінансовим управлінням тощо).

- *Одержання інформації від юридичних осіб.*

До числа таких юридичних осіб належать як бюджетні установи – унітарні комунальні підприємства (стаття 78 Господарського кодексу України № 436-IV від 16 січня 2003 року), так і акціонерні товариства, створені у процесі корпоратизації, у статутних фондах яких комунальна частка перевищує 50%.

- *Аналіз і порівняння даних моніторингу виконання місцевих бюджетів в інших країнах світу тощо.*

Для проведення порівняльного аналізу бажано використовувати міжнародний досвід, зокрема, методичні матеріали, рекомендації і публікації таких організацій, як:

- Міжнародна організація зі стандартизації (International Organization for Standardization).

Ця організація розробила системи менеджменту якості в органах місцевого самоуправління. Зокрема, розроблено й прийнято “Посібник із застосування ISO 9001:2000 суб'єктами місцевого самоврядування” (IWA 4:2005), де наведено типові процеси системи менеджменту якості, а також процедуру самооцінки органу місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування беруть за основу модель управління і вдосконалення цієї діяльності і проходять сертифікацію в закордонних органах з сертифікації (до того часу, поки не буде акредитовано вітчизняні органи сертифікації),

www.iso.org.

- Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй, Цілі розвитку Декларації тисячоліття (United Nations Development Programme, Millennium Development Goals), www.undp.org/mdg.

- Організація економічної співпраці і розвитку (Organisation for Economic Cooperation and Development), www.oecd.org.

- Інститут моніторингу доходів (Revenue Watch Institute, New York, USA), <http://revenuewatch.org>.

- Інститут відкритого суспільства (Open Society Institute, Sofia, Bulgaria), <http://www.osf.bg>.

- Загальне управління якістю (Total Quality Management), <http://www.managementhelp.org/#translate-uk>.

- Ініціатива реформування місцевого самоврядування та державної служби (Local Government and Public Service Initiative), <http://lgi.osi.hu>.

- Центр бюджетних і перспективних пріоритетів (Center on Budget and Policy Priorities), <http://www.cbpp.org>.

- Аналітично-дослідницький центр "Інститут міста", <http://www.urbaninst.com.ua>.

- Комунальна науково-дослідна установа «Науково-дослідний інститут соціально-економічного розвитку міста», <http://www.kmv.gov.ua/divisions.asp?Id=1021>.

2.3. У процесі моніторингу виконання бюджету здійснюється збирання даних від органів державної влади і органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій щодо чинників, які впливають на формування доходів місцевого бюджету, використання бюджетних коштів, державного і комунального майна.

Процес збирання у органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій відповідних даних здійснюється шляхом направлення запитів на їх адресу, а в учасників бюджетного процесу - і за місцем їх безпосереднього розташування.

3. Проведення громадського моніторингу виконання місцевих бюджетів

Процес моніторингу виконання бюджету складається з таких основних етапів:

I. Попередній моніторинг.

II. Проведення моніторингу.

III. Реалізація результатів моніторингу.

3.1. Попередній моніторинг має на меті збирання попередньої інформації, що характеризує досліджуваний бюджет, оцінку виконання бюджету, визначення ризиків у формуванні та виконанні бюджету, забезпеченні ефективного використання коштів бюджету та завершується складанням програми моніторингу.

3.1.1. Метою збирання попередньої інформації є забезпечення формування загального уявлення щодо досліджуваного бюджету.

Зокрема, доцільно зібрати дані про:

- *Основні соціально-економічні показники території досліджуваного бюджету (кількість мешканців, основна виробнича сфера, наявні природні ресурси тощо).*

Згідно з частиною 1(1(a)) статті 76 Закону України № 2542-III від 21 червня 2001 року "Про Бюджетний кодекс України", разом з проектом рішення про місцевий бюджет, перед його розглядом на сесії відповідної ради необхідно подавати, зокрема, "інформацію про соціально-економічний стан відповідної адміністративно-територіальної одиниці і прогноз її розвитку на наступний бюджетний період, які покладено в основу проекту місцевого бюджету". Ця норма застосовувалась для бюджетів з 2002-го до 2010 року.

Бюджетний кодекс України № 2456-VI від 8 липня 2010 року містить п. 1(1(a)) статті 76 з такими ж положеннями для бюджетів 2011-го та всіх наступних років.

- *Загальні обсяги доходів і видатків бюджету (планові і фактичні в розрізі років досліджуваного періоду).*

Згідно з частиною 1(1(б)) статті 76 Закону України № 2542-III від 21 червня 2001 року “Про Бюджетний кодекс України”, разом з проектом рішення про місцевий бюджет, перед його розглядом на сесії відповідної ради необхідно подавати, зокрема, “оцінку надходжень доходів з урахуванням втрат доходів у результаті наданих відповідною радою податкових пільг” та “пояснення до основних положень проекту рішення про місцевий бюджет, включаючи аналіз пропонуваніх обсягів видатків щодо функцій та програм.

Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI містить пункт 1(1(б)) статті 76 з такими ж положеннями для бюджетів 2011-го та всіх наступних років.

- *Основні джерела доходів досліджуваного бюджету.*

Основні джерела доходів бюджету міста Києва визначаються Бюджетним та Податковим кодексами України.

- *Структуру головних розпорядників бюджетних коштів досліджуваного бюджету, наявну мережу бюджетних установ, розподіл видатків бюджету між ними.*

Згідно з частиною 1(7) статті 76 Закону України 21 червня 2001 року № 2542-III “Про Бюджетний кодекс України”, разом з проектом рішення про місцевий бюджет, перед його розглядом на сесії відповідної ради необхідно подавати, зокрема, «пояснення головних розпорядників бюджетних коштів до проекту відповідного бюджету (подаються до бюджетної комісії відповідної ради)».

З цією метою потрібно провести дослідження класу 3 “Кошти бюджетів та розпорядників бюджетних коштів” Плану рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів, затвердженого наказом Державного казначейства України від 28 листопада 2000 року.

Джерелами попередньої інформації є форми річних звітів про виконання досліджуваного бюджету, програми соціально-економічного і культурного розвитку територій і звіти про їхнє виконання; статистична звітність, прес-релізи, аналітичні звіти та інші джерела інформації Адміністрації Президента України, Кабінету Міністрів України, Комітету з питань бюджету Верховної Ради України, Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби України, Державної контрольно-ревізійної служби України, Рахункової палати України, Національного банку України, інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, науково-дослідних установ і організацій щодо бази підконтрольних об'єктів, матеріали засобів масової інформації тощо. Складання, підготовка і оприлюднення річних звітів врегульовується статтею 61 “Річний звіт” Бюджетного кодексу України.

3.1.2. Оцінка стану виконання досліджуваного бюджету надається на підставі порівняння фактично виконаних і запланованих обсягів доходів і видатків бюджету.

Бюджетна класифікація, затверджена наказом Міністерства фінансів України № 604 від 27 грудня 2001 року, складається з чотирьох КЕКД:

I. Класифікація доходів бюджету.

II. Класифікація видатків та кредитування бюджету:

- 1) функціональна класифікація видатків та кредитування бюджету;
- 2) економічна класифікація видатків бюджету;
- 3) класифікація кредитування бюджету;
- 4) відомча класифікація видатків та кредитування Державного бюджету.

Структура кодування програмної класифікації видатків Державного бюджету.

III. Класифікація фінансування бюджету:

- 1) класифікація фінансування бюджету за типом кредитора;
- 2) класифікація фінансування бюджету за типом боргового зобов'язання.

IV. Класифікація боргу:

- 1) класифікація боргу за типом кредитора;
- 2) класифікація боргу за типом боргового зобов'язання.

Додаток 2. Тимчасова класифікація видатків та кредитування місцевих бюджетів (з перехідною таблицею до нової функціональної класифікації видатків та кредитування бюджету).

Аналіз виконання затверджених обсягів доходів доцільно проводити за такими видами, як податкові і неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом і трансферти, щодо їх питомої ваги в загальному обсязі надходжень і темпів зростання у досліджений період тощо.

КЕКД I “Класифікація доходів бюджету” бюджетної класифікації, затвердженої наказом Міністерства фінансів України № 604 від 27 грудня 2001 року.

Рахунки класу 6 “Доходи бюджету” Плану рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів затверджено наказом Державного казначейства України від 28.11.2000 року.

Аналіз виконання видатків бюджету доцільно проводити окремо за загальним і спеціальним фондами, крім того, слід провести порівняння затверджених обсягів видатків з потребою у бюджетних коштах.

КЕКД II “Класифікація видатків та кредитування бюджету” бюджетної класифікації, затвердженої наказом Міністерства фінансів України № 604 від 27 грудня 2001 року.

Рахунки класу 7 “Видатки бюджету” Плану рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів затверджено наказом Державного казначейства України від 28.11.2000 року.

Важливим етапом моніторингу є проведення оцінки стану забезпечення за рахунок коштів досліджуваного бюджету надання громадянам соціальних гарантій і послуг. Таку оцінку слід проводити за галузями (освіта, охорона здоров'я, соціальне забезпечення тощо). Обрані для оцінки показники необхідно дослідити в динаміці за декілька років, порівняно з середніми регіональними значеннями, визначити їх відповідність нормативам (потребі) тощо.

3.1.3. На підставі попередньої інформації і оцінки стану виконання місцевого бюджету визначаються проблеми моніторингу, тобто основні питання, які досліджуватимуться. Зазвичай це такі питання, як наявність резервів збільшення ресурсної бази бюджету для подальшого їх спрямування на задоволення потреб територіальної громади; невиконання запланованих завдань доходної частини бюджету; невиконання запланованих видатків при виконанні запланованих обсягів доходів місцевого бюджету; неефективне використання міжбюджетних трансфертів тощо.

Питання можуть досліджуватися на підставі оперативної та регулярної звітності, з використанням усіх дев'яти класів рахунків Плану рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів, затвердженого наказом Державного казначейства України № 119 від 28 листопада 2000 року:

- 1) активи;
- 2) зобов'язання;
- 3) кошти бюджетів та розпорядників бюджетних коштів;
- 4) розрахунки;
- 5) результат виконання бюджету;
- 6) доходи бюджету;
- 7) видатки бюджету;
- 8) управлінський облік;
- 9) позабалансовий облік.

3.1.4. На підставі зібраної інформації визначаються ризикові напрями у формуванні та виконанні досліджуваного бюджету (залежно від джерел доходів, напрямів використання бюджетних коштів, державного і комунального майна тощо), на основі чого формулюються можливі причини прорахунків у формуванні ресурсної бази самоврядної території та/або її неефективного використання, тобто гіпотези моніторингу.

Гіпотези можуть стосуватись:

- *Загальних проблем бюджетного процесу.*

Бюджетний процес включає формування, складання, розгляд, затвердження, виконання та звітність.

- *Прорахунків у формуванні ресурсної бази.*

Потрібно навести розрахунки матеріальних і трудових ресурсів.

- *Незабезпечення ефективного використання бюджетних коштів і комунального майна.*

Дуже важливим є узгодження критеріїв ефективності.

- Недоліків у системі внутрішнього контролю.

Система внутрішнього контролю врегульовується Законом України № 2939-ХІІ від 26 січня 1993 року "Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні" та Законом України № 315/96-ВР від 11 липня 1996 року "Про рахункову палату". Наказом Головкин України № 50 від 13 березня 2007 року "Про затвердження Методичних рекомендацій з організації та проведення державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів" затверджено методичку проведення державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів.

- Прорахунків у системі державних закупівель головних розпорядників, розпорядників і одержувачів бюджетних коштів досліджуваного бюджету.

Після схвалення Закону України № 2289-VI від 1 червня 2010 року "Про здійснення державних закупівель" Постановою КМУ № 666 від 28 липня 2010 року було визнано такими, що втратили чинність, 87 пунктів постанов і розпоряджень Кабінету Міністрів України. Головні регуляторні та контрольні функції знову надано уповноваженому органу – Міністерству економічного розвитку і торгівлі України (КВКВ 120, 121), а скарги віддано на розгляд Антимонопольному комітету України.

На виконання положень Закону України № 2289-VI від 1 червня 2010 року Міністерство економіки України видало низку нормативно-правових актів:

- наказом Міністерства економіки № 919 від 26 липня 2010 року затверджено стандартну документацію конкурсних торгів для процедури закупівлі – двоступеневих торгів;
- наказом Міністерства економіки № 921 від 26 липня 2010 року затверджено порядок визначення предмета закупівлі (на підставі Державного класифікатора продукції та послуг ДК 016-97, Правил визначення вартості будівництва ДБН Д.1.1-1-2000 та Державного класифікатора видів науково-технічної діяльності ДК 015-97);
- наказом Міністерства економіки № 922 від 26 липня 2010 року затверджено форму документів у сфері державних закупівель, форму протоколу розкриття пропозицій конкурсних торгів (кваліфікаційних пропозицій, цінових пропозицій), форму звіту про результати проведення процедури закупівлі в одного учасника тощо;
- наказом Міністерства економіки № 925 від 27 липня 2010 року затверджено Інструкцію щодо заповнення Типового договору про закупівлю товарів (робіт або послуг) за державні кошти.

- Недоліків у діяльності комунальних підприємств з наведенням визначених ризикових операцій, що можуть свідчити про незаконне, нецільове використання бюджетних коштів і комунального майна.

Наказом Головкин України № 168 від 19 серпня 2002 року затверджено стандарт державного фінансового контролю за використанням бюджетних коштів, державного і комунального майна - 6. Оцінка стану внутрішнього фінансового контролю.

Наказом Головкин України № 451 від 19 грудня 2005 року "Про затвердження Методичних рекомендацій з проведення органами державної контрольно-ревізійної служби аудиту фінансової та господарської діяльності бюджетних установ" запроваджено Методичні рекомендації з проведення органами державної контрольно-ревізійної служби аудиту фінансової та господарської діяльності бюджетних установ.

- Прорахунків у виконанні окремих регіональних програм.

- Недоліків у використанні коштів фонду розвитку тощо.

3.1.5. За результатами проведеної роботи розробляється програма моніторингу, в якій наводяться:

- попередня інформація;
- оцінка рівня виконання досліджуваного бюджету;
- проблеми моніторингу;
- гіпотези моніторингу і методи їх дослідження.

Метою розробки програми моніторингу є визначення заходів, які слід вжити під час проведення моніторингу виконання бюджету, і надання детальної інструкції з роботи.

3.2. Проведення моніторингу виконання бюджетів (II етап) складається з таких стадій:

- збирання даних, їх узагальнення та аналіз з метою дослідження гіпотез моніторингу;
- підготовка висновків і пропозицій, впровадження яких сприяло б підвищенню рівня ефективності використання державних ресурсів;
- підготовка звіту моніторингу і обговорення результатів моніторингу.

3.2.1. Під час виконання I та II етапів моніторингу доцільно направити запити до органів влади і комунальних підприємств щодо отримання даних, потрібних для дослідження гіпотез.

Зокрема, доцільно отримати дані органів Державної податкової служби (або органів Державної казначейської служби) щодо податкової заборгованості стосовно досліджуваного бюджету (в розрізі джерел надходжень і найбільших неплатників), кількості зареєстрованих договорів оренди землі, водоймищ (для порівняння з даними органів у галузі земельних ресурсів), ставок місцевих податків і зборів, наданих пільг зі сплати податків і зборів до досліджуваного бюджету тощо. Бажаним також є отримання від органів місцевого самоврядування даних щодо наявної комунальної власності тощо.

3.2.2. Під час дослідження проблем у виконанні доходної частини місцевого бюджету доцільно:

- Дослідити ступінь відповідності затверджених і уточнених показників бюджету розрахунковим показникам Міністерства фінансів України, прогнозним показникам органів Державної податкової адміністрації України (загалом у розрізі видів надходжень), обґрунтованість таких відхилень та їх вплив на стан виконання надходжень бюджету.

Починаючи з 2011 року, стаття 21 Бюджетного кодексу України від 8 липня 2010 року врегульовує складання прогнозу бюджету на наступні за плановим два бюджетні періоди.

- Визначити можливі причини невиконання (перевиконання) затверджених і уточнених обсягів окремих видів надходжень.

- Визначити правильність складання структури доходів місцевого бюджету, зокрема, існування без наявних підстав у структурі доходів бюджету надходжень, що належать бюджетам інших рівнів. Слід обчислити обсяг завищення доходів бюджету з цієї причини, дослідити, чи фактично надходили до бюджету кошти за статтями доходів, що належать іншим бюджетам.

Рахунки класу 6 “Доходи бюджету” Плану рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів затверджено наказом Державного казначейства України № 119 від 28 листопада 2000 року.

- Оцінити вплив пільг, наданих органом місцевого самоврядування суб'єктам господарювання у галузі сплати податків, зборів тощо, на виконання доходної частини бюджету. Необхідно дослідити, чи було визначено цільове спрямування коштів, що вивільняються при наданні таких пільг, їх фактичне використання суб'єктами господарювання, а також з'ясувати наявність фактів списання за рішеннями органу місцевого самоврядування недостачі з податків і зборів у частині, що належить цьому бюджету, вплив цих рішень на стан доходів бюджету.

- Дослідити наявність або відсутність фактів списання позик, які надавались з місцевого бюджету, неврахування у складі надходжень бюджету позик, що мають бути повернуті.

КЕКД III. “Класифікація фінансування бюджету” містить:

- 1) класифікацію фінансування бюджету за типом кредитора;
- 2) класифікацію фінансування бюджету за типом боргового зобов'язання.

КЕКД IV. “Класифікація боргу” містить:

- 1) класифікацію боргу за типом кредитора;
- 2) класифікацію боргу за типом боргового зобов'язання.

- Провести порівняння даних податкових органів щодо зареєстрованих платників орендної плати за землю та органів землевпорядкування щодо укладених договорів оренди землі для надання висновку про повноту охоплення контролем орендарів земельних ресурсів. У разі виявлення розбіжностей визначити їх причини та проаналізувати вплив цього на виконання доходної частини бюджету. Визначити втрати бюджетів через порушення у визначенні розміру орендної плати, використанні земельних ділянок не за цільовим призначенням тощо. Аналогічно слід провести аналіз використання водних ресурсів.

Питання оренди землі врегульовуються главою 15 Земельного кодексу України "Право користування землею" та Законом України № 2269-ХІІ "Про оренду державного та комунального майна" від 10 квітня 1992 року. Розміри орендної плати за земельні ділянки встановлюються щорічно в одному з додатків до рішення Київської міської ради про бюджет міста Києва, згідно з Порядком, затвердженим Наказом Державного комітету України із земельних ресурсів, та з Рішенням сесії Київської міської ради № 34/91 від 28 вересня 2006 року "Про порядок передачі майна територіальної громади міста Києва в оренду".

Робота Центру земельного кадастру Державного комітету земельних ресурсів на сьогодні здійснюється на підставі Постанови КМУ № 15 від 12 січня 1993 року та Наказу Державного комітету України із земельних ресурсів № 174 від 2 липня 2003 року. З 1991 року в Україні є чинним вже третій Земельний кодекс (враховуючи викладення його у новій редакції 1992 року). Основними недоліками чинного Земельного кодексу України (ЗКУ) від 25 жовтня 2001 року є наявність:

- значної кількості норм, що мають загальний і декларативний характер;
- значної кількості бланкетних норм, які відсилають до ще не схвалених законів чи підзаконних актів (зокрема, законів «Про державний земельний кадастр», «Про ринок земель в Україні» тощо);
- суперечностей з Господарським і Цивільним кодексами України у підходах до законодавчого забезпечення реалізації суб'єктивного права власності на землю, зокрема, у визначенні суб'єктів права власності на земельні ділянки, основних засад здійснення права власності на землю, закріплення суб'єктивних прав на земельні ділянки тощо;
- невизначеності щодо механізмів реалізації вимог екологічної безпеки у використанні земель тощо.

Згідно з пунктом 1 статті 19 Земельного кодексу України, землі України за основним цільовим призначенням поділяються на такі категорії:

- а) землі сільськогосподарського призначення;
- б) землі житлової та громадської забудови;
- в) землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення;
- г) землі оздоровчого призначення;
- ґ) землі рекреаційного призначення (статті 50-52 Земельного кодексу України визначають формулювання, склад і використання земель рекреаційного призначення);
- д) землі історико-культурного призначення;
- е) землі лісгосподарського призначення;
- є) землі водного фонду;
- ж) землі промисловості (стаття 66 ЗКУ), транспорту (статті 67-74 ЗКУ), зв'язку (стаття 75 ЗКУ), енергетики (стаття 76 ЗКУ), оборони (стаття 77 ЗКУ) та іншого призначення.

Чимало питань правовідносин, що виникають між органами місцевого самоврядування та громадянами, врегульовано Земельним кодексом України, частина 2 статті 2 якого стверджує, що суб'єктами земельних відносин є громадяни, юридичні особи, органи місцевого самоврядування та органи державної влади. Згідно зі статтею 80 ЗКУ суб'єктами права власності на землю є територіальні громади, які реалізують це право безпосередньо або через органи місцевого самоврядування.

До повноважень міських рад у галузі земельних відносин, визначених статтею 12 ЗКУ, належать:

- а) розпорядження землями територіальних громад;
- б) передача земельних ділянок комунальної власності у власність громадян та юридичних осіб відповідно до цього Кодексу;
- в) надання земельних ділянок у користування із земель комунальної власності відповідно до цього Кодексу;
- г) вилучення земельних ділянок із земель комунальної власності відповідно до цього Кодексу;
- ґ) викуп земельних ділянок для суспільних потреб відповідних територіальних громад сіл, селищ, міст;
- д) організація землеустрою;
- е) координація діяльності місцевих органів земельних ресурсів;

- е) здійснення контролю за використанням та охороною земель комунальної власності, додержанням земельного та екологічного законодавства;
- ж) обмеження, тимчасова заборона (зупинення) використання земель громадянами і юридичними особами у разі порушення ними вимог земельного законодавства;
- з) підготовка висновків щодо вилучення (викупу) та надання земельних ділянок відповідно до цього Кодексу;
- и) встановлення та зміна меж районів у містах з районним поділом;
- і) інформування населення щодо вилучення (викупу), надання земельних ділянок;
- ї) внесення пропозицій до районної ради щодо встановлення і зміни меж сіл, селищ, міст;
- й) вирішення земельних спорів;
- к) вирішення інших питань у галузі земельних відносин відповідно до закону.

Згідно зі статтею 11 ЗКУ, повноваження районних у містах рад у галузі земельних відносин визначаються міськими радами. Стаття 20 ЗКУ врегульовує встановлення та зміну цільового призначення земель органами місцевого самоврядування. Згідно зі статтею 40 ЗКУ, громадянам України за рішенням органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування можуть передаватися безоплатно у власність або надаватися в оренду земельні ділянки для будівництва та обслуговування жилого будинку, господарських будівель і гаражного будівництва в межах норм, визначених цим Кодексом. Понад норму безоплатної передачі громадяни можуть набувати у власність земельні ділянки для зазначених потреб за цивільно-правовими угодами.

Згідно з частиною 1 статті 41 ЗКУ, житлово-будівельним (житловим) та гаражно-будівельним кооперативам за рішенням органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування земельні ділянки для житлового і гаражного будівництва передаються безоплатно у власність або надаються в оренду у розмірі, який встановлюється відповідно до затвердженої містобудівної документації.

Згідно з частиною 2 статті 59 ЗКУ, громадянам та юридичним особам за рішенням органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування можуть безоплатно передаватися у власність замкнені природні водойми (загальною площею до 3 га).

Згідно з частиною 11 статті 128 ЗКУ, кошти, отримані від продажу земельних ділянок державної або комунальної власності, зараховуються органами державної влади або органами місцевого самоврядування відповідно до державного та/або місцевих бюджетів у порядку, визначеному законом.

Згідно з розділом XIII «Про плату за землю» Податкового кодексу України, проводиться **грошова оцінка землі**, що поділяється на:

- 1) **Нормативну оцінку** (використовується для розрахунку земельного податку (пункт 3 статті 201 Земельного кодексу України) та розрахунку орендних ставок, згідно з Постановою КМУ № 213 від 23 березня 1995 року "Про Методику нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів", Постановою КМУ № 525 від 30 травня 1997 року "Про методику нормативної грошової оцінки земель несільськогосподарського призначення (крім населених пунктів)" та Порядку, затвердженого спільним Наказом Державного комітету України із земельних ресурсів, Міністерства аграрної політики України, Міністерства будівництва України та Української академії аграрних наук № 18/15/21/11 від 27 січня 2006 року), і підлягає індексації, порядок проведення якої затверджено Постановою КМУ № 783 від 12 травня 2000 року "Про проведення індексації грошової оцінки земель". Нормативна грошова оцінка земель м. Києва проводиться згідно з додатком 2 до рішення Київської міської ради № 43/1877 від 26 липня 2007 року.
- 2) **Експертну оцінку** (передбачає визначення ринкової (імовірної) ціни продажу на ринку) або іншого виду вартості об'єкта оцінки (заставна, страхова, для бухгалтерського обліку тощо), за яку він може бути проданий (придбаний) або іншим чином відчужений на дату оцінки відповідно до умов угоди, згідно з Постановою КМУ № 1531 від 11 жовтня 2002 року "Про експертну грошову оцінку земельних ділянок").

- Проаналізувати стан відчуження майна і земельних ділянок несільськогосподарського призначення, що належать до комунальної власності, стан розрахунків за цими операціями, застосування конкурсних засад при здійсненні відчуження.

Доцільно встановити співробітництво з Головним управлінням земельних ресурсів Київської міської державної адміністрації. Відчуження земельних ділянок здійснюється згідно з главою 21 ЗКУ "Продаж земельних ділянок або прав на них на конкурентних засадах".

- Дослідити стан організації обліку комунального майна, розрахунків з оплати його використання, зокрема, своєчасність розрахунків, нарахування штрафних санкцій за порушення умов договорів,

відповідність встановлених ставок орендної плати комерційним розцінкам. Слід провести порівняння доходних надходжень від оренди комунального майна з витратами на утримання цього майна, зокрема на проведення ремонтів тощо.

План рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ та Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ затверджено наказом Міністерства фінансів України № 114 від 10 грудня 1999 року. Доцільно проводити моніторинг відповідності орендних відносин щодо положень Закону України № 2269-ХІІ “Про оренду державного та комунального майна” від 10 квітня 1992 року.

- Проаналізувати відповідність і періодичність змін цін (тарифів), встановлених на послуги, що надаються бюджетними установами та комунальними підприємствами, витратам на їх надання, обчислити недонадходження до бюджету з цієї причини.

Аналіз змін цін (тарифів) потрібно проводити в рамках чинного законодавства. Наприклад, економічно обґрунтовані тарифи за спожиту електричну енергію, опалення та гаряче водопостачання встановлюються Національною комісією регулювання електроенергетики України (КВКВ 637) згідно з першим реченням частини п'ятої статті 17 Закону України № 575/97-ВР “Про електроенергетику”.

- Проаналізувати практику встановлення місцевим органом самоврядування в межах законодавства додаткових податків і зборів, відповідність ставок чинних податків і зборів максимально визначеному розміру, провести обчислення можливих додаткових надходжень до бюджету.

У чинній редакції Податкового кодексу України у віданні органів місцевого самоврядування залишився тільки один місцевий податок і три місцеві збори.

- Дослідити методику розробки, затвердження та справляння ставок єдиного податку для суб'єктів підприємницької діяльності – фізичних осіб.

Ставки єдиного податку для суб'єктів підприємницької діяльності – фізичних осіб врегульовуються у розділі XIV “Спеціальні режими оподаткування” Податкового кодексу України.

- Визначити інші чинники, що впливають на формування доходної частини місцевого бюджету.

Доходи місцевого бюджету є рахунками класу 6 “Доходи бюджету” групи 612 “Доходи місцевого бюджету”, групи 621 “Доходи, які підлягають розподілу між державним і місцевими бюджетами”, групи 622 “Доходи, які підлягають розподілу між рівнями бюджету” та групи 642 “Кошти, тимчасово віднесені на доходи місцевого бюджету” Плану рахунків виконання місцевих бюджетів. У ході моніторингу потрібно визначити, в якій саме з груп рахунків відбуваються ті чи інші процеси.

3.2.3. Під час дослідження проблем у виконанні видаткової частини місцевого бюджету доцільно:

- Провести аналіз формування показників місцевого бюджету, зокрема за бюджетними галузями і за кодами економічної класифікації видатків бюджету, на заходи, що не передбачені розрахунковими показниками Міністерства фінансів України, на предмет відповідності виділених асигнувань потребам.

Економічну класифікацію видатків бюджету наведено у КЕКД ІІ “Класифікація видатків та кредитування бюджету”. Ведення бухгалтерського обліку виконання місцевих бюджетів та порядок закриття рахунків місцевих бюджетів після закінчення бюджетного періоду здійснюються згідно з частиною 9 статті 78 та статті 56 БКУ.

Клас 8 “Управлінський облік” Плану рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів, затверджений наказом Державного казначейства України від 28 листопада 2000 року, містить:

- рахунки розділу 81 “Асигнування та кошти, отримані”
  - група 814 “кошти місцевих бюджетів, отримані розпорядниками коштів місцевих бюджетів” (№ 8141П “кошти загального фонду місцевих бюджетів, отримані розпорядниками коштів місцевих бюджетів” та № 8142П “Кошти спеціального фонду місцевих бюджетів, отримані розпорядниками коштів місцевих бюджетів”);
- рахунки розділу 82 “Асигнування та кошти, передані”
  - група 825 “кошти місцевих бюджетів, передані розпорядниками коштів місцевих бюджетів” (№ 8251А “Кошти загального фонду місцевих бюджетів, передані розпорядниками коштів

місцевих бюджетів” та 8252А “Кошти спеціального фонду місцевих бюджетів, передані розпорядниками коштів місцевих бюджетів”).

Клас 9 “Позабалансовий облік” плану рахунків містить:

- рахунки розділу 91 “Кошторисні призначення”
  - група 914 “Призначення з місцевого бюджету за планом асигнувань” (9141П “Поточні призначення з місцевого бюджету за планом асигнувань”, 9142П “Зведені поточні призначення з місцевого бюджету за планом асигнувань”, 9143П “Затверджені призначення з місцевого бюджету за планом асигнувань, з урахуванням змін” та 9144П “Затверджені зведені призначення з місцевого бюджету за планом асигнувань, з урахуванням змін”);
  - група 916 “Затверджені кошторисні призначення за коштами місцевих бюджетів” (9165П “Затверджені призначення із загального фонду місцевих бюджетів за планом асигнувань”, 9166П “Затверджені зведені призначення із загального фонду місцевих бюджетів за планом асигнувань”, 9167П “Затверджені призначення із спеціального фонду місцевих бюджетів за планом асигнувань (за винятком власних надходжень бюджетних установ та відповідних видатків)”, 9168П “Затверджені зведені призначення зі спеціального фонду місцевих бюджетів за планом асигнувань (за винятком власних надходжень бюджетних установ та відповідних видатків)”);
- рахунки розділу 92 “Асигнування”
  - група 924 “Асигнування на взяття зобов'язань з місцевих бюджетів” (9241П “Асигнування на взяття зобов'язань по загальному фонду місцевих бюджетів” та 9242П “Асигнування на взяття зобов'язань по спеціальному фонду місцевих бюджетів”)
  - група 927 “Бюджетні призначення з загального фонду місцевого бюджету за помісячним розписом асигнувань” (9271П “Бюджетні призначення з загального фонду місцевого бюджету за помісячним розписом асигнувань”, 9272П “Затверджені бюджетні призначення з загального фонду місцевого бюджету за помісячним розписом асигнувань, з урахуванням змін”, 9273П “Зведені бюджетні призначення з загального фонду місцевого бюджету за помісячним розписом асигнувань”, 9274П “Затверджені зведені бюджетні призначення з загального фонду місцевого бюджету за помісячним розписом асигнувань, з урахуванням змін”);
  - група 929 “Затверджені бюджетні призначення з місцевих бюджетів ” (9295П “Затверджені бюджетні призначення з загального фонду місцевих бюджетів за помісячним розписом асигнувань”, 9296П “Затверджені зведені бюджетні призначення з загального фонду місцевих бюджетів за помісячним розписом асигнувань”);
- рахунки розділу 94 “Зобов'язання розпорядників бюджетних коштів”
  - група 942 “Зобов'язання розпорядників бюджетних коштів за коштами місцевого бюджету” (9421П “Зобов'язання розпорядників бюджетних коштів за коштами загального фонду місцевого бюджету”, 9422П “Зобов'язання розпорядників бюджетних коштів за коштами спеціального фонду місцевого бюджету”, 9423П “Фінансові зобов'язання розпорядників бюджетних коштів за коштами загального фонду місцевого бюджету”, 9424П “Фінансові зобов'язання розпорядників бюджетних коштів за коштами спеціального фонду місцевого бюджету”).

Що стосується бюджетних установ, то їхні доходи містять субрахунок № 702 “Асигнування з місцевого бюджету на видатки установи та інші заходи”.

- Проаналізувати на відповідність до законодавства обґрунтованість висновків при внесенні змін до бюджету.

Зміни до бюджету ухвалюються рішеннями Київської міської ради, в яких і містяться обґрунтування.

- Проаналізувати пропорційність забезпечення асигнуваннями головних розпорядників коштів місцевого бюджету, стан погашення наданих кредитів, обґрунтування напрямів витрачання коштів резервного фонду. На прикладі конкретних головних розпорядників бюджетних коштів доцільно провести аналіз пропорційності розподілу і забезпеченості різних установ певної галузі бюджетними ресурсами.

У класифікації “Відомча класифікація видатків та кредитування Державного бюджету”, визначеної відповідно до Закону «Про Державний бюджет України» (частина друга статті 22 Бюджетного кодексу України) і затвердженої наказом Міністерства фінансів України № 604 від 27 грудня 2001 року, **КВКВ 796 "Київська міська державна адміністрація"** з незрозумілих причин виключено.

Класифікація кредитування бюджету міститься у КЕКД П. “Класифікація видатків та кредитування бюджету” та в Наказі Державного казначейства України від 4 листопада 2004 року "Про затвердження Роз'яснень щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету та Роз'яснень щодо застосування класифікації кредитування бюджету":

4000 Кредитування

До цієї категорії належать платежі бюджетів усіх рівнів, внаслідок яких у них з'являються фінансові вимоги до позичальників, які передбачають обов'язкове повернення коштів, зокрема резервного фонду державного і місцевих бюджетів, асигнування за якими відкриті на умовах повернення. За своєю природою кредитування бюджету не належить до видатків бюджету, до яких зараховується надання кредитів та їх повернення з відповідною деталізацією.

4100 Внутрішнє кредитування

Передбачає кредитування органів управління інших рівнів, державних підприємств, фінансових установ. Окремо виділено надання кредитів та повернення кредитів.

4110 Надання внутрішніх кредитів.

4111 Надання кредитів органам державного управління інших рівнів.

4112 Надання кредитів підприємствам, установам, організаціям.

4113 Надання інших внутрішніх кредитів.

4120 Повернення внутрішніх кредитів.

4121 Повернення кредитів органами державного управліннями інших рівнів.

4122 Повернення кредитів підприємствами, установами, організаціями.

4123 Повернення інших внутрішніх кредитів.

4200 Зовнішнє кредитування

Містить кредитування і платежі в рахунок його погашення, які надаються зарубіжним країнам, міжнародним організаціям, підприємствам, приватним особам та іншим суб'єктам за такою деталізацією:

4210 Надання зовнішніх кредитів.

4220 Повернення зовнішніх кредитів.

Інструкція щодо застосування класифікації кредитування бюджету затверджена Наказом Державного казначейства України № 495 від 25 листопада 2008 року.

Самі ж зобов'язання місцевих бюджетів є рахунками класу 2 “Зобов'язання” Плану рахунків бухгалтерського обліку, що поділяються на рахунки декількох груп, а кредитування місцевого бюджету за вирахуванням погашення обліковується на рахунках групи 723 “Кредитування місцевого бюджету за вирахуванням погашення”.

- Визначити наявність можливостей спрямування видатків спеціального фонду бюджету на покриття зобов'язань, взятих за загальним фондом бюджету, визначити, чи здійснювалось таке спрямування.

Рахунок № 7221А групи 722 “Видатки спеціального фонду місцевого бюджету” розділу 72 “Видатки місцевого бюджету” класу 7 “Видатки бюджету” Плану рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів затверджений наказом Державного казначейства України № 119 від 28 листопада 2000 року.

- Визначити причини утворення вільних залишків коштів на рахунках бюджету і проаналізувати напрями їх використання у наступному бюджетному році.

Для проведення аналізу потрібно враховувати положення статті 57 “Порядок закриття рахунків після закінчення бюджетного періоду” Бюджетного кодексу України.

- Проаналізувати стан дебіторської і кредиторської заборгованості бюджетних установ у розрізі головних розпорядників бюджетних коштів і кодів економічної класифікації видатків бюджету, стан претензійної роботи щодо зменшення обсягів дебіторської заборгованості, наявність випадків її списання.

Дебіторська заборгованість обліковується бюджетними установами на рахунку 36 “Розрахунки з різними дебіторами”, а кредиторська заборгованість обліковується бюджетними установами на рахунку 67 “Розрахунки за іншими операціями і кредиторами”, згідно з Планом рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ та Порядком застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ, затвердженого наказом Міністерства фінансів України № 114 від 10 грудня 1999 року.

- Здійснити аналіз потреб і стану надходжень дотацій і субвенцій з Державного бюджету, надання і погашення короткотермінових позичок, надання дотацій і субвенцій місцевим бюджетам нижчих рівнів, стану взаємних розрахунків з бюджетами нижчого рівня.

Як дотації, так і субвенції є формами міжбюджетних трансфертів, що визначаються Постановою КМУ № 1195 від 5 вересня 2001 року "Про затвердження Формули розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що передаються до Державного бюджету) між державним бюджетом та місцевими бюджетами. Коди класифікації дотацій і субвенцій наведено, відповідно, у додатках 1, 2.

Субвенція (від лат. subvenio "приходжу на допомогу") - це форма грошової допомоги місцевим бюджетам з Державного бюджету, призначена для конкретно прописаної цілі/цілей. Згідно з пунктом 48 частини першої статті 2 БКУ "субвенції - міжбюджетні трансферти для використання на певну мету в порядку, визначеному органом, який прийняв рішення про надання субвенції".

Підпункт "г" пункту 1 частини першої статті 38 Бюджетного кодексу встановлює, що у пояснювальній записці до проекту закону про Державний бюджет України повинні міститися «розрахунки з обґрунтуванням особливостей міжбюджетних взаємовідносин, а саме: детальні розрахунки прогнозного загального обсягу доходів та видатків, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів між Державним бюджетом та місцевими бюджетами, за видами доходів та за функціями...».

Пункт 7 частини першої статті 71 БКУ "Бюджет розвитку місцевих бюджетів" встановлює, що субвенції з інших бюджетів на виконання інвестиційних проектів є одним з надходжень до бюджету розвитку місцевих бюджетів.

Згідно з пунктом 1"г" частини першої статті 76 БКУ, разом з проектом рішення про місцевий бюджет перед його розглядом на сесії відповідної ради, який схвалюється місцевою державною адміністрацією чи виконавчим органом відповідної ради, необхідно подавати:

- обґрунтування особливостей міжбюджетних взаємовідносин (для районних, міських з районним поділом, міських, що об'єднують бюджети села, селища, міста районного значення) та
- надання субвенцій на виконання інвестиційних проектів (зокрема, для бюджету міста Києва).

Згідно з пунктом 2 частини першої статті 96 БКУ, субвенція є одним з міжбюджетних трансфертів, що може спрямовуватися на:

- здійснення програм соціального захисту (стаття 102 БКУ);
- утримання об'єктів спільного користування або ліквідацію негативних наслідків діяльності об'єктів спільного користування (стаття 104 БКУ);
- виконання інвестиційних проектів, що надаються з Державного бюджету України ... бюджету міста Києва ... з їх подальшим перерозподілом для бюджетів місцевого самоврядування (стаття 105 БКУ), згідно з порядком, встановленим статтею 108 БКУ;
- виконання інвестиційних проектів з місцевих бюджетів з одного місцевого бюджету іншому на підставі договору між надавачем субвенції та її отримувачем (стаття 107 БКУ).

Частина 2 статті 119 БКУ встановлює, що "у разі нецільового використання бюджетних коштів, отриманих у вигляді субвенції, зазначені кошти підлягають обов'язковому поверненню до відповідного бюджету у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. Відповідні посадові особи притягаються до відповідальності згідно з законом".

- Проаналізувати забезпечення органом місцевого самоврядування незмінності призначень по захищених статтях видатків місцевого бюджету.

Для цього проводиться аналіз видатків місцевого бюджету, які є рахунками класу 7 "Видатки бюджету".

- Перевірити і узагальнити (якщо таке мало місце) факти здійснення видатків на утримання установ, що мають фінансуватись з бюджетів інших рівнів, інших джерел.

- Проаналізувати доцільність надання коштів на кредитування підприємницької діяльності та інші непершочергові видатки.

Доцільно встановити співпрацю зі службою Урядового уповноваженого з питань дерегуляції господарської діяльності. Коди класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів у галузі підприємництва наведено у додатку 3.

- За наявності даних обчислити обсяг коштів, спрямований бюджетними установами на закупівлю товарів понад потребу. З'ясувати наявність можливості закупівлі товарів, робіт і послуг за менший обсяг ресурсів. Узагальнити факти спрямування бюджетних коштів на "довгобуду", а також на заходи, результати яких не можуть бути використані через прорахунки в плануванні, технологічні особливості тощо.

З цією метою доцільно використовувати положення Постанови КМУ № 1777 від 31 грудня 2004 року "Про затвердження Порядку проведення органами державної контрольно-ревізійної служби державного фінансового аудиту діяльності бюджетних установ".

- Розглянути питання вдосконалення мережі бюджетних установ, які забезпечують надання основних соціальних послуг.

Основні соціальні послуги включають:

- охорону здоров'я;
- освіту;
- розвиток сім'ї, молоді та спорту;
- охорону навколишнього середовища;
- житлово-комунальний сектор;
- міський транспорт тощо.

ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я

Одним із напрямів реформування системи лікувально-профілактичних закладів є запровадження загальнодоступної страхової медицини. Галузь регулюється Міністерством охорони здоров'я України (код КВКВ 230 і 231). Крім того, в м. Києві активно функціонують установи Академії медичних наук України (код КВКВ 656). Положення про Державну інспекцію з контролю якості лікарських засобів Міністерства охорони здоров'я України затверджено Постановою КМУ № 179 від 16 лютого 1998 року. Певні категорії населення, наприклад, діти війни мають право на стаціонарну медичну допомогу в госпіталях ветеранів війни відповідно до Закону України № 2195-IV від 18 листопада 2004 року "Про соціальний захист дітей війни".

Інші напрями реформування медичного обслуговування зазначено в положеннях Закону України № 1489-III від 22 лютого 2000 року "Про психіатричну допомогу". Законодавча база також містить:

- Закон України № 239/95-ВР від 23 червня 1995 року "Про донорство крові та її компонентів".
- Закон України № 123/96-ВР від 4 квітня 1996 року "Про лікарські засоби".
- Закон України № 4004-XII від 24 лютого 1994 року "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення".

Коди класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів у галузі охорони здоров'я наведено у додатку 4.

ОСВІТА

Галузь регулюється Міністерством освіти, науки, молоді та спорту України (коди КВКВ 220 і 221). Державний контроль за діяльністю навчальних закладів здійснюється Державною інспекцією навчальних закладів при Міністерстві освіти, науки, молоді і спорту України. Базовим для галузі є Закон України № 1060-XII від 23 травня 1991 року "Про освіту".

Нормативно-правова база складається з Закону України № 2984-III від 17 січня 2002 року "Про вищу освіту", Закону України № 2628-III від 11 липня 2001 року "Про дошкільну освіту", Закону України № 1841-III від 22 червня 2000 року "Про позашкільну освіту", Закону України № 103/98-ВР від 10 лютого 1998 року "Про професійно-технічну освіту".

Спільним наказом від 26 листопада 2009 року № 1066/609 Національної академії наук України та Міністерства освіти України затверджено основні наукові напрями та найважливіші проблеми фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних і гуманітарних наук на 2009-2013 роки.

Що стосується професійно-технічної освіти, то відбувається процес передання функцій оперативного управління ПТУ на місцевий рівень зі збереженням державної форми власності.

Коди класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів у галузі освіти наведено у додатку 5.

РОЗВИТОК СІМ'Ї, МОЛОДІ ТА СПОРТУ

Законодавство України в галузі розвитку сім'ї і молоді регулюється Сімейним кодексом України (Кодекс України № 2947-III від 10.01.2002 року). Крім того, чинними є:

- Закон України №2811-XII від 21.11.1992 року «Про державну допомогу сім'ям з дітьми»,
- Закон України № 2998-XII від 5.02.1993 року «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні»,
- Закон України №281-XIV від 01.12.1998 року «Про молодіжні та дитячі громадські організації»,
- Закон України №1768-III від 01.06.2000 року «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії».
- Закон України №2402-III від 26.04.2001 року «Про охорону дитинства»,
- Закон України №2558-III від 21.06.2001 року «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю»,
- Закон України №2789-III від 15.11.2001 року «Про попередження насильства в сім'ї»,
- Закон України №2866-IV від 08.09.2005 року «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» тощо.

Законом України № 2998-XII від 5 лютого 1993 року “Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні” були визначені основні базові принципи довгострокового житлового кредитування молоді України. Кабінет Міністрів України ухвалив Постанову № 1604 від 26 жовтня 2000 року “Про Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву” та Постанову № 853 від 4 червня 2003 року “Про затвердження Порядку часткової компенсації відсоткової ставки кредитів комерційних банків молодим сім'ям та одиноким молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) і придбання житла”. У 2010 році Міністерство регіонального розвитку та будівництва України делегувало Фонду повноваження щодо надання громадянам державної підтримки на будівництво (придбання) доступного житла. Іншими урядовими органами Міністерства освіти, науки, молоді та спорту України є Державна соціальна служба для сім'ї, дітей та молоді та Державний департамент з усиновлення та захисту прав дитини.

Крім дотацій та субвенцій, коди інших бюджетних платежів містять:

24110900	Відсотки за користування довгостроковим кредитом, що надається з місцевих бюджетів молодим сім'ям та одиноким молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) та придбання житла.
41031200	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на облаштування закладів, які надають соціальні послуги дітям та молоді.

Міністерство освіти, науки, молоді та спорту України здійснює соціальний захист сім'ї і молоді, зокрема, через підпорядкований міністерству Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву.

Коди класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів у галузі будівництва і в галузі спорту наведено, відповідно, у додатках 6, 7.

Стосовно спорту також існує значний потенціал для розвитку.

Базовим у цій галузі є Закон України №3809-XII від 24.12.1993 року «Про фізичну культуру і спорт». Крім того, є чинними Закон України №1954-III від 14.09.2000 року «Про підтримку олімпійського, параолімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні», Закон України №2353-III від 05.04.2001 року «Про антидопінговий контроль у спорті», Закон України № 2372-VI від 29.06.2010 року «Про внесення змін до деяких законів України у зв'язку з організацією та проведенням фінальної

частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні».

ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Охорона навколишнього природного середовища здійснюється відповідно до Закону України від 25 червня 1991 року "Про охорону навколишнього природного середовища" та Закону України № 1393-XIV від 14 січня 2000 року "Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції".

Показники довкілля включають забруднення, відходи, перенаселеність, емісію парникових газів, доступ до чистої води і санітарії. Для покращення всіх показників, таких як очистка забрудненої води, утилізація, вилучення металів з відходів, потрібне фінансування.

Вивезенням сміття займаються підприємства, що укладають зі споживачами договори про надання послуг із регулярного збирання, вивезення та захоронення твердих побутових відходів.

Постановою Кабінету Міністрів України № 748 від 18 серпня 2010 року "Про внесення змін до Порядку встановлення нормативів збору за забруднення навколишнього природного середовища і стягнення цього збору", яка набрала чинності 1 жовтня 2010 року, внесено зміни до Порядку встановлення нормативів збору за забруднення навколишнього природного середовища і стягнення цього збору, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 1 березня 1999 року № 303, а саме: 1) в абзацах третьому, сімнадцятому та двадцять першому пункту 4 слова "наростаючим підсумком з початку звітного року" виключити; 2) в абзаці другому пункту 9 слова "наростаючим підсумком за квартал, півріччя, дев'ять місяців та рік" виключити; 3) у першому реченні абзацу другого пункту 11 слово "перераховують" замінити словами "можуть перераховувати".

Механізм справляння екологічного податку врегульовано у розділі VIII «Екологічний податок» Податкового кодексу України.

Коди класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів у галузі охорони довкілля наведено у додатку 8.

ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИЙ СЕКТОР

Базовим для функціонування житлово-комунальної галузі є Закон України № 1875 від 24 червня 2004 року -IV "Про житлово-комунальні послуги", який визначає основні засади організаційних, господарських відносин, що виникають у сфері надання та споживання житлово-комунальних послуг між їхніми виробниками, виконавцями і споживачами, а також їхні права та обов'язки. Крім того, законодавча база містить:

- Закон України № 2633-IV від 2 червня 2005 року "Про тепlopостачання";
- Закон України № 2918-III від 10 січня 2002 року "Про питну воду та питне водопостачання";
- Закон України № 187/98-ВР від 5 березня 1998 року "Про відходи";
- Закон України № 1220-VI від 01 квітня 2009 року "Про електроенергетику".

У додатку до Закону України "Про Державний бюджет України на 2011 рік" врегульовано показники міжбюджетних взаємовідносин Державного бюджету з місцевими бюджетами на 2011 рік і надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати (утримання будинків і споруд та прибудинкових територій), вивезення побутового сміття та рідких нечистот передбачає субвенцію спеціального фонду бюджету України до місцевих бюджетів.

Коди класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів у галузі житлово-комунального сектора наведено у додатку 9.

МІСЬКИЙ ТРАНСПОРТ

Мережа міського транспорту у м. Києві складається з:

- комунального підприємства «Київпастрас» (ЄДРПОУ: 31725604);
- комунального підприємства «Київелектроавтотранс»;
- комунального підприємства «Київське комунальне автотранспортне підприємство» № 2737;
- комунального підприємства «ШЕД» (шляхово-експлуатаційна дільниця);
- комунального підприємства «Київтранспарксервіс»;
- Центральної диспетчерської служби міських пасажирських перевезень;
- підрядного шляхового ремонтно-будівельного управління;

- інших комунальних підприємств.

Транспортна галузь регулюється Міністерством інфраструктури України.

Базовим для галузі є Закон України № 232/94-ВР від 10 листопада 1994 року “Про транспорт”, який поділив Єдину транспортну систему України на:

- транспорт загального користування (залізничний, морський, річковий, автомобільний і авіаційний, а також міський електротранспорт, у тому числі метрополітен);
- промисловий залізничний транспорт;
- відомчий транспорт;
- трубопровідний транспорт;
- шляхи сполучення загального користування.

Крім того, законодавча база містить:

- Закон України від 15 травня 1996 року № 192/96-ВР “Про трубопровідний транспорт”;
- Закон України від 29 червня 2004 року № 1914-IV “Про міський електричний транспорт”;
- Закон України № 3353-ХІІ від 30 червня 1993 року “Про дорожній рух”;
- Закон України № 2862-IV від 08 вересня 2005 року “Про автомобільні дороги”;
- Закон України № 2344-III від 05 квітня 2001 року “Про автомобільний транспорт”.

Порядок здійснення нагляду за забезпеченням безпеки руху на транспорті затверджено Постановою Кабінету Міністрів України № 204 від 4 березня 1997 року.

Коди класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів у галузі транспорту наведено у додатку 10.

- Дослідити інші питання, що впливають на ефективність використання бюджетних коштів.

Потрібно встановити критерії ефективності використання бюджетних коштів. У приватному секторі критерієм ефективності є метод створення вартості для акціонерів, який можна використовувати і для акціонерних товариств, у статутних фондах яких комунальна частка перевищує 50%. Так, це може бути планування рентабельності активів понад норму доходу на інвестований капітал ($K_a = K_a = (E/(E+D)) * K_e + D/(E+D) * K_d$), або у випадку розподілу інвестованого капіталу на власний капітал і на запозичений капітал – планування рентабельності власного капіталу понад норму доходу на власний капітал (K_e), визначену пунктом 23 Національного стандарту № 3, або планування рентабельності запозиченого капіталу понад норму доходу на запозичений капітал (K_d). Для визначення K_a , K_e та K_d Кабінет Міністрів України рекомендує саме метод кумулятивної побудови, який враховує додаткові ризики інвестування в оцінюваний цілісний майновий комплекс порівняно з інвестуванням в альтернативні об'єкти, що характеризується мінімальним ризиком.

Комерційні банки можуть завищувати цю норму як для кредитів, що надаються суб'єктам господарської діяльності в інвестиційну діяльність (2072 А, 2073 А), так і для кредитів суб'єктам господарської діяльності в поточну діяльність (операційний робочий капітал) - № 2062 А, № 2063А. В рентабельності власного капіталу в числівнику є чистий прибуток, який можна розкласти на нерозподілений прибуток (субрахунок № 441) плюс дивіденди (субрахунок № 671), а в знаменнику власний капітал – Клас 4, згідно з Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженою наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30 листопада 1999 року.

У бюджетних установ структура власного капіталу, затверджена у Плані рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ та в Порядку застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ, що затверджені наказом Міністерства фінансів України № 114 від 10 грудня 1999 року, доволі різняться:

Клас 4. Власний капітал бюджетної установи			
40	Фонд у необоротних активах	401	Фонд у необоротних активах за їх видами
		402	Фонд у незавершеному капітальному будівництві
41	Фонд у малоцінних та швидкозношуваних предметах за їх видами	411	Фонд у малоцінних та швидкозношуваних предметах за їх видами

43	Результати виконання кошторисів	431	Результат виконання кошторису за загальним фондом
		432	Результат виконання кошторису за спеціальним фондом
44	Результати переоцінок	441	Переоцінка матеріальних активів
		442	Інша переоцінка

Але рахунки № 431 “Результат виконання кошторису за загальним фондом” та № 432 “Результат виконання кошторису за спеціальним фондом” рахунку № 43 у власному капіталі бюджетних установ є функціональним аналогом субрахункам № 441 “Прибуток нерозподілений” та № 442 “Непокритий збиток” у власному капіталі підприємств і організацій.

У Плані рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів, затвердженому наказом Державного казначейства України № 119 від 28 листопада 2000 року, субрахунку № 431 бюджетної установи відповідає рахунок № 9121П “Поточні кошторисні призначення за коштами загального фонду місцевих бюджетів”, а субрахунку № 432 відповідає рахунок № 9122П “Поточні кошторисні призначення за коштами спеціального фонду місцевих бюджетів” розділу 91 “Кошторисні призначення” класу 9 “Позабалансовий облік”.

Якщо з ефективністю використання бюджетних коштів бюджетними установами ситуація є більш-менш зрозумілою, то з ефективністю використання коштів місцевого бюджету остаточним критерієм може бути рахунок групи 512 розділу 51 класу 5 “Результат виконання місцевого бюджету” Плану рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів, затвердженого наказом Державного казначейства України № 119 від 28 листопада 2000 року:

5. Результат виконання бюджету			
51	Результат виконання бюджету		
	512	Результат виконання місцевого бюджету	
		5121АП	Результат виконання загального фонду місцевого бюджету
		5122АП	Результат виконання спеціального фонду місцевого бюджету
59	Контррахунок за результатом виконання бюджету		
	591	Контррахунок за результатом виконання бюджету	
		5911АП	Контррахунок за результатом виконання бюджету

3.2.4. Після дослідження доходної і видаткової частини бюджету необхідно оцінити вплив стану фінансової дисципліни на виконання досліджуваного бюджету.

Зокрема, бажано отримати дані від органів державної податкової служби щодо обсягів донарахувань до місцевого бюджету, органів Державного казначейства щодо кількості відмов розпорядникам бюджетних коштів у оплаті рахунків і причин цього. За результатами проведених органами Державної контрольно-ревізійної служби заходів доцільно визначити обсяги незаконного, нецільового і неефективного використання бюджетних коштів (окрім порушень, що наводяться під час аналізу доходної і видаткової частин), провести аналіз стану відшкодування встановлених порушень.

3.2.5. Результати моніторингу виконання бюджету відображаються у звіті моніторингу.

Звіт моніторингу зазвичай має таку структуру:

- резюме;
- вступ;
- структура моніторингу;
- оцінка досліджуваного бюджету;
- результати моніторингу;
- висновки моніторингу;
- пропозиції;
- джерела інформації;
- додатки.

Резюме - стислий зміст проведеного моніторингу з описом його результатів і висновків.

Вступ - стисла характеристика досліджуваного бюджету (території).

Структура моніторингу - опис процесу організації і здійснення роботи фахівців моніторингу, містить інформацію про масштабність дослідження, методи збирання даних, учасників дослідження.

Оцінка досліджуваного бюджету - оцінка виконання доходної і видаткової частин бюджету, стану надання громадянам соціальних гарантій і послуг, визначення проблем моніторингу.

Результати моніторингу (основна частина звіту) - дослідження гіпотез моніторингу з наведенням застосованих процедур та отриманих результатів.

Висновки моніторингу - підсумки проведеного моніторингу із зазначенням причин і наслідків, зокрема й у вартісному вимірі, невикористаних резервів, втрачених можливостей щодо залучення додаткових надходжень до бюджету, а також неефективного використання комунальних коштів і майна.

Пропозиції - необхідні дії щодо проведення якісних змін в управлінні комунальними коштами і майном, які мають ґрунтуватись на результатах моніторингу.

Джерела інформації - перелік нормативно-інструктивних документів, облікових та звітних форм, інформаційних та аналітичних матеріалів, на які є посилання у звіті моніторингу.

Зведені розрахунки, анкети, аналітичні матеріали, які підтверджують результати моніторингу, за потреби долучаються до звіту моніторингу як додатки.

Звіт моніторингу має виключати можливість двоїстого трактування і повинен містити тільки ту інформацію, яка є об'єктивною і забезпечена надійними та достовірними доказами.

Інформація звіту моніторингу повинна бути зрозумілою і конструктивною. За можливості інформацію доцільно подавати у вигляді таблиць, діаграм, графіків. Робочі матеріали, які підтверджують встановлені факти, можуть бути оформлені як додатки до звіту.

У тексті звіту доцільно зазначити джерела інформації у разі посилання на документи, статистичні, бухгалтерські, аналітичні дані.

3.3. Реалізація результатів моніторингу (III етап).

Матеріали моніторингу виконання бюджету обговорюються на засіданнях круглих столів, семінарах, конференціях тощо, а також у засобах масової інформації, зокрема і електронних недержавної громадської організації, яка провела моніторинг, та інших недержавних громадських організацій (за згоди) повинні аналізувати стан впровадження пропозицій, відображених у звіті моніторингу.

4. Орієнтовний перелік нормативно-правових актів для використання під час проведення моніторингу виконання бюджету

- Бюджетний кодекс України;
- Податковий кодекс України;
- закони України про Державний бюджет України на відповідні роки;
- Закон України № 280/97-ВР від 21 травня 1997 року "Про місцеве самоврядування в Україні";
- Закон України № 586-XIV від 09 квітня 1999 року "Про місцеві державні адміністрації";
- Декрет Кабінету Міністрів України № 56-93 від 20 травня 1993 року "Про місцеві податки і збори";
- Постанова Кабінету Міністрів України № 1195 від 05 листопада 2001 року "Про затвердження Формули розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що передаються до Державного бюджету) між державним та місцевими бюджетами";
- Постанова Кабінету Міністрів України № 228 від 28 лютого 2002 року "Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ";
- Постанова Кабінету Міністрів України № 1994 від 24 грудня 2003 року "Про затвердження Методики розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів між районним бюджетом та бюджетами міст районного значення, сіл, селищ";
- Наказ Міністерства фінансів України № 604 від 27 грудня 2001 року "Про бюджетну класифікацію та її запровадження";
- Методичні рекомендації щодо порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання, затверджені наказом Міністерства економіки України № 367 від 04 грудня 2006 року;
- Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності виконання державного та місцевих бюджетів в органах Державного казначейства України, План рахунків бухгалтерського обліку

виконання державного та місцевих бюджетів, Інструкція щодо застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів, Інструкція про відкриття аналітичних рахунків для обліку операцій з виконання бюджетів у системі Державного казначейства України, що затверджені наказом Державного казначейства України № 119 від 28 листопада 2000 року;

- Порядок казначейського обслуговування місцевих бюджетів, затверджений наказом Державного казначейства України № 205 від 04 листопада 2002 року;

- Правила складання звітності про виконання місцевих бюджетів, затверджені наказами Державного казначейства України у відповідних роках;

- Накази Державного казначейства України "Щодо затвердження форм річного звіту про виконання місцевих бюджетів..." у відповідних роках;

- Накази Державного казначейства України № 291 від 13 серпня 2010 року «Про затвердження змін до деяких нормативних актів Державного казначейства України» тощо.

Додаток 1

Класифікація дотацій згідно з КЕКД І

41020000	<i>Дотації</i>
41020100	Дотації вирівнювання, що одержуються з державного бюджету
41020300	Дотації вирівнювання, що одержуються з районних та міських (міст Києва і Севастополя, міст республіканського і обласного значення) бюджетів
41020400	Додаткові дотації, що одержуються з державного бюджету
41020500	Додаткові дотації, що одержуються з районних та міських (міст Києва і Севастополя, міст республіканського і обласного значення) бюджетів
41020600	Додаткова дотація з державного бюджету на вирівнювання фінансової забезпеченості місцевих бюджетів
41020700	Код виключено
41020700	Додаткова дотація з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення здійснення видатків на оплату праці працівників бюджетних установ відповідно до встановлених чинним законодавством умов оплати праці та розміру мінімальної заробітної плати, проведення розрахунків за електричну енергію, теплову енергію, водопостачання, водовідведення, природний газ та послуги зв'язку, які споживаються бюджетними установами
41020800	Додаткова дотація з державного бюджету міському бюджету міста Славутича на забезпечення утримання соціальної інфраструктури міста Славутича
41020900	Інші дотації
41021000	Код виключено
41021200	Код виключено
41021300	Код виключено
41021300	Код виключено
41021400	Додаткова дотація з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення повноважень, встановлених Законом України "Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим"

Додаток 2

Класифікація субвенцій з КЕКД І

41030000	Субвенції
41030100	Код виключено
41030100	Код виключено
41030200	Субвенція на компенсацію втрат доходів бюджетів місцевого самоврядування на виконання власних повноважень внаслідок надання пільг, встановлених державою
41030300	Субвенція на утримання об'єктів спільного користування чи ліквідацію негативних наслідків діяльності об'єктів спільного користування
41030400	Код виключено
41030400	Субвенція з інших бюджетів на виконання інвестиційних проектів
41030500	Субвенція на виконання власних повноважень територіальних громад сіл, селищ, міст та їх об'єднань
41030600	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам та тимчасової державної допомоги дітям
41030700	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на будівництво і придбання житла військовослужбовцям та особам рядового і начальницького складу, звільненим у запас або відставку за станом здоров'я, віком, вислугою років та у зв'язку із скороченням штатів, які перебувають на квартирному обліку за місцем проживання, членам сімей з числа цих осіб, які загинули під час виконання ними службових обов'язків, а також учасникам бойових дій в Афганістані та воєнних конфліктів
41030800	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати, вивезення побутового сміття та рідких нечистот
41030900	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг з послуг зв'язку та інших передбачених законодавством пільг (крім пільг на одержання ліків, зубопротезування, оплату електроенергії, природного і скрапленого газу на побутові потреби, твердого та рідкого пічного побутового палива, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати, вивезення побутового сміття та рідких нечистот) та компенсацію за пільговий проїзд окремих категорій громадян
41031000	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та житлових субсидій населенню на придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу

Додаток 3

Класифікація видатків та кредитування місцевих бюджетів у галузі підприємництва

Код		Код нової функціональної класифікації, що відповідає даному коду
180404	Підтримка малого і середнього підприємництва	0411
180409	Внески органів влади Автономної Республіки Крим та	0490

	органів місцевого самоврядування у статутні фонди суб'єктів підприємницької діяльності	
250903	Надання бюджетних позичок суб'єктам підприємницької діяльності	0490

Додаток 4

Класифікація видатків та кредитування місцевих бюджетів у галузі охорони здоров'я

Код	Тимчасова класифікація видатків та кредитування місцевих бюджетів (з перехідною таблицею до нової функціональної класифікації видатків та кредитування бюджету), яка використовується до впровадження програмно-цільового методу при складанні та виконанні місцевих бюджетів, затверджена у додатку 2 до Наказу Міністерства фінансів України від 27 грудня 2001 року № 604	Код нової функціональної класифікації, що відповідає даному коду
080000	Охорона здоров'я	
080101	Лікарні	0731
080102	Територіальні медичні об'єднання	0731
080201	Спеціалізовані лікарні та інші спеціалізовані заклади (центри, диспансери, госпіталі для інвалідів ВВв, лепрозорії, медико-санітарні частини тощо, що мають ліжкову мережу)	0732
080202	Клініки науково-дослідних інститутів	0732
080203	Пологові будинки	0733
080204	Санаторії для хворих туберкульозом	0734
080205	Санаторії для дітей та підлітків (нетуберкульозні)	0734
080206	Санаторії медичної реабілітації	0734
080207	Будинки дитини	0761
080208	Станції переливання крові	0762
080209	Станції швидкої та невідкладної медичної допомоги	0724
080300	Поліклініки і амбулаторії (крім спеціалізованих поліклінік та загальних і спеціалізованих стоматологічних поліклінік)	0721
080400	Спеціалізовані поліклініки (в т. ч. диспансери, медико-санітарні частини, пересувні консультативні діагностичні центри тощо, які не мають ліжкового фонду)	0722
080500	Загальні і спеціалізовані стоматологічні поліклініки	0723
080600	Фельдшерсько-акушерські пункти	0725
080703	Заходи боротьби з епідеміями	0740
080704	Центри здоров'я і заходи у сфері санітарної освіти	0740

081001	Медико-соціальні експертні комісії	0763
081002	Інші заходи по охороні здоров'я	0763
081003	Служби технічного нагляду за будівництвом та капітальним ремонтом	0763
081004	Централізовані бухгалтерії	0763
081005	Групи централізованого господарського обслуговування	0763
081006	Програми і централізовані заходи з імунопрофілактики	0740
081007	Програми і централізовані заходи боротьби з туберкульозом	0763
081008	Програми і централізовані заходи профілактики СНІДу	0763
081009	Заходи Комплексної програми "Цукровий діабет" та лікування нецукрового діабету	0763
081010	Централізовані заходи з лікування онкологічних хворих	0763
150204	Створення центру із застосуванням ПЕТ технології для раннього виявлення онкологічних захворювань	0732*

Додаток 5

Класифікація видатків та кредитування місцевих бюджетів у галузі освіти

Код	Тимчасова класифікація видатків та кредитування місцевих бюджетів (з перехідною таблицею до нової функціональної класифікації видатків та кредитування бюджету), яка використовується до впровадження програмно-цільового методу при складанні та виконанні місцевих бюджетів, затверджена у додатку 2 до Наказу Міністерства фінансів України від 27 грудня 2001 року № 604	Код нової функціональної класифікації, що відповідає даному коду
070000	Освіта	
070101	Дошкільні заклади освіти	0910
070201	Загальноосвітні школи (в т. ч. школа-дитячий садок, інтернат при школі), спеціалізовані школи, ліцеї, гімназії, колегіуми	0921
070202	Вечірні (змінні) школи	0921
070301	Загальноосвітні школи-інтернати, загальноосвітні санаторні школи-інтернати	0923
070302	Загальноосвітні школи-інтернати для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків	0923
070303	Дитячі будинки (в т. ч. сімейного типу, прийомні сім'ї)	0910
070304	Спеціальні загальноосвітні школи-інтернати, школи та інші заклади освіти для дітей з вадами у фізичному чи розумовому розвитку	0923
070307	Загальноосвітні спеціалізовані школи-інтернати з поглибленим	0922

	вивчення окремих предметів і курсів для поглибленої підготовки дітей в галузі науки і мистецтв, фізичної культури і спорту, інших галузях, ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою	
070401	Позашкільні заклади освіти, заходи із позашкільної роботи з дітьми	0960
070402	Код виключено	
070501	Професійно-технічні заклади освіти	0930
070502	Професійно-технічні училища соціальної реабілітації	0930
070601	Вищі заклади освіти I та II рівнів акредитації	0941
070602	Вищі заклади освіти III та IV рівнів акредитації	0942
070701	Зклади післядипломної освіти III - IV рівнів акредитації (академії, інститути, центри підвищення кваліфікації, перепідготовки, вдосконалення)	0950
070702	Інші заклади і заходи післядипломної освіти	0950
070801	Придбання підручників	0970
070802	Методична робота, інші заходи у сфері народної освіти	0990
070803	Служби технічного нагляду за будівництвом і капітальним ремонтом	0990
070804	Централізовані бухгалтерії обласних, міських, районних відділів освіти	0990
070805	Групи централізованого господарського обслуговування	0990
070806	Інші заклади освіти	0990
070807	Інші освітні програми	0990
070808	Допомога дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, яким виповнюється 18 років	0990*
070809	Здійснення виплат, визначених Законом України "Про реструктуризацію заборгованості з виплат, передбачених статтею 57 Закону України "Про освіту" педагогічним, науково-педагогічним та іншим категоріям працівників навчальних закладів"	0990*
070810	Виплата державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які перебувають під опікою (піклуванням) або у відповідних закладах у рамках експерименту у Київській області, за принципом "гроші ходять за дитиною"	0990*
081011	Здійснення виплат, визначених Законом України "Про реструктуризацію заборгованості з виплат, передбачених статтею 57 Закону України "Про освіту" педагогічним, науково-педагогічним та іншим категоріям працівників навчальних закладів"	0763*

Класифікація видатків та кредитування місцевих бюджетів у галузі будівництва

Код	Тимчасова класифікація видатків та кредитування місцевих бюджетів (з перехідною таблицею до нової функціональної класифікації видатків та кредитування бюджету), яка використовується до впровадження програмно-цільового методу при складанні та виконанні місцевих бюджетів, затверджена у додатку 2 до Наказу Міністерства фінансів України від 27 грудня 2001 року № 604	Код нової функціональної класифікації, що відповідає даному коду
150000	Будівництво	
150104	Виплата компенсації на здешевлення вартості будівництва житла молодіжним житловим комплексам	1062
150110	Проведення невідкладних відновлювальних робіт, будівництво та реконструкція загальноосвітніх навчальних закладів	0921*
150111	Проведення невідкладних відновлювальних робіт, будівництво та реконструкція спеціалізованих навчальних закладів	0922*
150112	Проведення невідкладних відновлювальних робіт, будівництво та реконструкція позашкільних навчальних закладів	0960*
150114	Проведення невідкладних відновлювальних робіт, будівництво та реконструкція лікарень загального профілю	0731*
150118	Житлове будівництво та придбання житла для окремих категорій населення	1062*

Додаток 7

Класифікація видатків та кредитування місцевих бюджетів у галузі спорту

Код	Тимчасова класифікація видатків та кредитування місцевих бюджетів (з перехідною таблицею до нової функціональної класифікації видатків та кредитування бюджету), яка використовується до впровадження програмно-цільового методу при складанні та виконанні місцевих бюджетів, затверджена у додатку 2 до Наказу Міністерства фінансів України від 27 грудня 2001 року № 604	Код нової функціональної класифікації, що відповідає даному коду
130000	Фізична культура і спорт	
130102	Проведення навчально-тренувальних зборів і змагань	0810
130104	Видатки на утримання центрів з інвалідного спорту і реабілітаційних шкіл	0810
130105	Проведення навчально-тренувальних зборів і змагань та заходів з інвалідного спорту	0810
130106	Проведення заходів з нетрадиційних видів спорту і масових заходів з фізичної культури	0810
130107	Утримання та навчально-тренувальна робота дитячо-юнацьких	0810

	спортивних шкіл	
130110	Фінансова підтримка спортивних споруд	0810
130112	Інші видатки	0810
130113	Централізовані бухгалтерії	0810
130201	Проведення навчально-тренувальних зборів і змагань (які проводяться громадськими організаціями фізкультурно-спортивної спрямованості)	0810
130202	Проведення заходів з нетрадиційних видів спорту і масових заходів з фізичної культури (які проводяться громадськими організаціями фізкультурно-спортивної спрямованості)	0810
130203	Утримання та навчально-тренувальна робота дитячо-юнацьких спортивних шкіл (які підпорядковані громадським організаціям фізкультурно-спортивної спрямованості)	0810
130204	Утримання апарату управління громадських фізкультурно-спортивних організацій (ФСТ "Колос")	0810
130205	Фінансова підтримка спортивних споруд, які належать громадським організаціям фізкультурно-спортивної спрямованості	0810

Додаток 8

Класифікація видатків та кредитування місцевих бюджетів у галузі охорони навколишнього природного середовища

Код	Тимчасова класифікація видатків та кредитування місцевих бюджетів (з перехідною таблицею до нової функціональної класифікації видатків та кредитування бюджету), яка використовується до впровадження програмно-цільового методу при складанні та виконанні місцевих бюджетів, затверджена у додатку 2 до Наказу Міністерства фінансів України від 27 грудня 2001 року № 604	Код нової функціональної класифікації, що відповідає даному коду
200000	Охорона навколишнього природного середовища та ядерна безпека	
200100	Охорона і раціональне використання водних ресурсів	0511
200200	Охорона і раціональне використання земель	0511
200300	Створення захисних лісових насаджень та полезахисних лісових смуг	0511
200400	Охорона і раціональне використання мінеральних ресурсів	0511
200600	Збереження природно-заповідного фонду	0520
200700	Інші природоохоронні заходи	0540

Додаток 9

Класифікація видатків та кредитування місцевих бюджетів у галузі житлово-комунального господарства

Код	Тимчасова класифікація видатків та кредитування місцевих бюджетів (з перехідною таблицею до нової функціональної класифікації видатків та кредитування бюджету), яка використовується до впровадження програмно-цільового методу при складанні та виконанні місцевих бюджетів, затверджена у додатку 2 до Наказу Міністерства фінансів України від 27 грудня 2001 року № 604	Код нової функціональної класифікації, що відповідає даному коду
100000	Житлово-комунальне господарство	
100101	Житлово-експлуатаційне господарство	0610
100102	Капітальний ремонт житлового фонду місцевих органів влади	0610
100103	Дотація житлово-комунальному господарству	0610
100105	Видатки на утримання об'єктів соціальної сфери підприємств, що передаються до комунальної власності	0640
100201	Теплові мережі	0620
100202	Водопровідно-каналізаційне господарство	0620
100203	Благоустрій міст, сіл, селищ	0620
100205	Газові заводи і газова мережа	0432
100206	Готельне господарство	0472
100207	Берегоукріплювальні роботи	0511
100208	Видатки на впровадження засобів обліку витрат та регулювання споживання води та теплової енергії	0620
100209	Заходи, пов'язані з поліпшенням питної води	0620
100301	Збір та вивезення сміття і відходів, експлуатація каналізаційних систем	
100302	Комбінати комунальних підприємств, районні виробничі об'єднання та інші підприємства, установи та організації житлово-комунального господарства	0620
100303	Ремонтно-будівельні організації житлово-комунального господарства	0620
100400	Підприємства і організації побутового обслуговування, що входять до комунальної власності	0620
100501	Код виключено	
100601	Погашення заборгованості минулих років з різниці в тарифах на теплову енергію, послуги з водопостачання та водовідведення, що постачалися населенню, яка виникла у зв'язку з невідповідністю фактичної вартості теплової енергії, послуг з водопостачання та водовідведення тарифам, що затверджувалися органами державної влади чи органами місцевого самоврядування	0640*

Класифікація видатків та кредитування місцевих бюджетів у галузі житлово-комунального господарства

Код	Тимчасова класифікація видатків та кредитування місцевих бюджетів (з перехідною таблицею до нової функціональної класифікації видатків та кредитування бюджету), яка використовується до впровадження програмно-цільового методу при складанні та виконанні місцевих бюджетів, затверджена у додатку 2 до Наказу Міністерства фінансів України від 27 грудня 2001 року № 604	Код нової функціональної класифікації, що відповідає даному коду
170000	Транспорт, дорожнє господарство, зв'язок, телекомунікації та інформатика	
170101	Регулювання цін на послуги місцевого автотранспорту	0451
170102	Компенсаційні виплати на пільговий проїзд автомобільним транспортом окремим категоріям громадян	1070
170103	Інші заходи у сфері автомобільного транспорту	0451*
170202	Севастопольський морський торговельний порт	0452
170203	Компенсаційні виплати за пільговий проїзд окремих категорій громадян на водному транспорті	1070
170302	Компенсаційні виплати за пільговий проїзд окремих категорій громадян на залізничному транспорті	1070
170303	Регулювання цін на послуги метрополітену	0453
170601	Регулювання цін на послуги міського електротранспорту	0453
170602	Компенсаційні виплати на пільговий проїзд електротранспортом окремим категоріям громадян	1070
170603	Інші заходи у сфері електротранспорту	0455*
170703	Видатки на проведення робіт, пов'язаних із будівництвом, реконструкцією, ремонтом та утриманням автомобільних доріг	0456
170800	Зв'язок	0460
170901	Національна програма інформатизації	0460
171000	Діяльність і послуги, не віднесені до інших категорій	0460